Van:	Werkgroep 'Pien van de Avieftien, ViA15 sociaal'
Aan:	<conform mail verzendlijst>
Datum en plaats:	Groessen, 28-10-2023
Betreft onderwerp:	**Initiatief ViA15….sociaal**
Versie:	1.0 d.d. 27-10-2023.

Geachte Minister van Infrastructuur en Water, Tweede kamer leden en commissie Infrastructuur en Waterstaat, politieke partijen, bestuurders van overheden, leden van de Raad van State[1],

Impact aanleg infrastructurele projecten.

Bij de aanleg van grote infrastructurele projecten is de sociale, culturele en financiële impact op mensen, verenigingen, bedrijven, dorpen en belangenbehartigers potentieel groot. Middels deze brief vragen, onderaan in deze brief genoemde 'partijen', om uw aandacht en actie met betrekking tot de doortrekking van ViA15 (en eerder de Betuwelijn). En wel op sociaal, cultureel en financieel vlak op individueel, groeps- en gemeenschapsniveau. In deze brief gaan we in op de recente behandeling van een relevant onderwerp door de Tweede Kamer, casuïstiek, consequenties en ons initiatief met kansen. We sluiten af met een oproep om tot actie te komen, met gekoppelde verwachtingen.

Behandeling door de Tweede Kamer.

Op 15-6-2023 stond het (project) onderwerp 'Tussenbalans omgang met burgers en bedrijven' op de agenda van de vaste Tweede kamer commissie Infrastructuur en Waterstaat. Zie[2]. Het rapport 'Burgers en bedrijven in de knel', zoals in de brief naar de Tweede Kamer genoemd, is helaas niet beschikbaar voor ons en de informatie naar de commissie lijkt gebaseerd op signalen en analyses van de Rijksoverheden zelf. Naar onze mening is een en ander niet voldoende onderbouwd of specifiek gemaakt, op basis van (empathische keukentafel) gesprekken met en casuïstiek van partijen óf kennisdragers uit het gebied. Dit geldt zeker voor het ViA15 (en eerder het Betuwelijn) project dat wij u voorleggen. We hadden aangenomen dat dit onderwerp terug zou komen in het verslag. Helaas. In de brief naar de Tweede Kamer is gemeld dat er binnen het ministerie van Infrastructuur en Water (=IenW) geen sprake is van 'hardvochtige wetgeving'. Dit durven we te bestrijden. De onlangs vastgestelde Omgevingswet zal het bijvoorbeeld alleen maar moeilijker maken om aanspraak te kunnen maken op 'schaduwschade'. De omvang van de problematiek in de brief naar de Tweede Kamer wordt volgens ons onterecht ingeschat als 'beperkt'.

Casuïstiek Betuwelijn en ViA15.

Al meer dan 50 jaar is er onzekerheid, spanning in het betrokken gebied en komen, ook onderling, partijen in de knel door toedoen van de overheden. De aanleg van de Betuwelijn en de geplande doortrekking van de A15 (ViA15) door Groessen en langs Loo in de gemeente Duiven en in het dorp Angeren in de gemeente Lingewaard.

Door de doortrekking van de A15 dreigt Groessen andermaal fiks doorsneden te worden. Eerder gebeurde dit al door de realisatie van de Betuwelijn; met een enorme impact. Zie in bijlage 1 'De Pijn van de Betuwelijn'. Bijlage 2 geeft een impressie met foto's en een filmpje van grotendeels gesloopte (cultuurhistorische) panden op het geplande ViA15 tracé in Groessen, dat al vóór definitieve besluitvorming door de Raad van State heeft plaatsgevonden. Er zijn veel verschillende knelpunten op

[1] Tracébesluit nummer Raad van State: 201702813/17/R3

[2] De link naar de informatie voor het overleg: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/04/03/tussenbalans-ienw-project-omgang-met-burgers-en-bedrijven-inclusief-hardvochtige-wetgeving. De link naar het verslag van het overleg: https://www.tweedekamer.nl/debat_en_vergadering/commissievergaderingen/details?id=2022A10232

verschillende niveaus te benoemen, teveel om te behandelen in deze brief. In bijlage 1 t/m 3 vindt u een aantal knelpunten op individueel, groeps- en gemeenschapsniveau, waar we later graag ons verhaal en meer over laten horen. In het gebied wordt dan ook gesproken over 'De Pien van de Avieftien', analoog aan de 'Pijn van de Betuwelijn'. In bijlage 3 en Binnenlands Bestuur[3] wordt speciaal aandacht geschonken aan knelpunten bij inwoners die net buiten de grens wonen waarbij men wordt uitgekocht. Dit is direct te koppelen aan een rapport van de Nationale Ombudsman[4] en een uitzending van Brandpunt in 2013 (zie https://youtu.be/M-DofIsyRFQ [5]). Ook de Vereniging Eigen Huis heeft hier in 2017 en advies over afgegeven, waarbij een directe koppeling is gemaakt met een casus in Groessen.

Consequenties

De houding richting de politiek en overheid is er door de jaren een van gelatenheid, "het is toch allemaal al bekonkeld". Een aantal inwoners in het gebied namen toch de handschoen op om vanuit een positieve grondhouding mee te denken, maar ook die bent u bijna kwijt. Men voelt zich in het gebied op veel punten niet gehoord, niet betrokken, gekrengd en beschadigd.

Het vertrouwen van de bewoners in het getroffen gebied (de leefwereld) richting de politiek, overheden inclusief Raad van State (systeemwereld) is hierdoor tot een minimum gedaald. De systeemwereld die gedreven wordt door rendements-denken, weinig empathisch is, juridificeert, niet snel leert (van vergelijkbare situaties in de maatschappij), onvoldoende maatwerk levert, niet altijd transparant is, op afstand beleid ontwikkelt dat moeizaam ingevoerd wordt en onvoldoende samenwerkt in de keten. Zie bron in voetnoot [9] (Verdrag van Faro); hoofdstuk 'De kloof overbruggen' (tussen systeem- en leefwereld). Rechtmatig is niet altijd rechtvaardig. Zijn de overheden dienstverlenend naar de burger? Is hier misschien sprake van een vergelijkbare problematiek als bij de Kindertoeslag- en Gaswinning-affaire? Er lijkt een onbalans tussen 'welzijn', 'welvaart' en 'welbevinden' [6].

Ons initiatief, kansen

De onderaan deze brief genoemde partijen uit Groessen, Duiven en Loo (ieder vanuit haar/zijn eigen rol, mogelijkheden en beperkingen) hebben in toenemende mate zorg en aandacht voor de getroffenen en willen graag ondersteunen, meedenken en meewerken. Zie het als 'noaberschap' en het niet langer kunnen aanzien wat er aan onrecht geschiedt. Men heeft een initieel overzicht gemaakt van locaties met knellende situaties waar hoogstwaarschijnlijk (na)zorg nodig is. Meer meldingen of (verborgen) casuïstiek op individueel, groep- en gemeenschapsniveau zijn beschikbaar en zullen naar verwachting volgen. Parallel is, waar mogelijk en in samenspraak met Rijkswaterstaat, materieel erfgoed geborgd in Groessen. Er worden mooie maar ook pijnlijke verhalen opgehaald en geborgd van (voormalige) bewoners, kennisdragers en getroffenen. In bijlage 4 zijn een aantal kansen omschreven.
De partijen onderzoeken momenteel of men zich kan verenigen in een werkgroep 'Pien van de Avieftien, ViA15 Sociaal'. Dit is nieuw en vergt nog wat tijd. De voltallige achterban van een aantal partijen is nog niet (volledig) betrokken, hier wordt aan gewerkt. En uiteraard hebben of zoeken we goed contact met getroffen partijen in de knel, die we op het juiste moment actief willen betrekken bij dit initiatief. We wensen ondersteund te worden door een woordvoerder/contactpersoon/ procesbegeleider en specialisten als voor Sociaal Ontwerp (zie onder andere [6]).

---

[3] een recent artikel van de burgemeester van de gemeente Duiven: https://www.binnenlandsbestuur.nl/ruimte-en-milieu/ewffew

[4] Zie het rapport: https://www.nationaleombudsman.nl/uploads/2013-144_rapport_tracebesluiten_3.pdf

[5] Dit filmpje mag niet verspreid worden buiten de overheden en ondergenoemde partijen en is alleen bedoeld voor dit onderwerp en doel. Tenzij er toestemming is gevraagd aan en gegeven door de rechtmatige partijen

[6] Bron: 'Social Service Design', Boudewijn Bugter. Welbevinden raakt persoonlijk geluk, welzijn de collectieve sociale en ecologische leefomgeving, welvaart de economische levensstandaard.

Dit alles moet ten goede komen aan een verbetering van de moeizame relatie burger-overheid. Het is een kans om te leren van ervaringen en nieuwe kennis in te zetten. Dit in de vorm van nieuwe wetgeving, aangepast beleid, werkwijzen van de overheden concreet te ontwikkelen, uit te leggen en toe te passen. Het geeft de kans dat verschillende overheden samen met burgers leren en komen tot verbeteringen. De dienstverlening naar de burgers verbetert. We hopen dat dit initiatief bijdraagt aan een andere bestuurs- en overheidscultuur. Er zal ons inziens een besparing optreden op gebied van juridische- én overheidskosten, snellere/betere besluitvorming en uitvoering van infrastructurele projecten. Opgedane inzichten kunnen waarschijnlijk ook toegepast worden op andere beleidsterreinen.

Wij verwijzen u naar een recent artikel van de burgemeester van de gemeente Duiven in Binnenlands Bestuur, zie [2]. Dit voelt als steun in de rug.

Oproep en verwachtingen (reactie, interactie)

Wij vragen aan de minister, politiek, bestuurders van overheden en Raad van State om beter en samenhangend richting te geven aan het onderwerp. En ruimte te scheppen voor uitvoerende overheden om te participeren in ons initiatief. We zitten niet te wachten op papieren tijgers maar concrete structurele (maatwerk)oplossingen. In een aantal situaties vragen we om korte termijn actie. Vanuit een positieve grondhouding, transparantie en samenwerking in de keten (één overheid, gecoördineerd voor dit initiatief).

Wij vragen u om hier voldoende en geschikte mensen, tijd, ruimte, middelen en mogelijkheden voor vrij te maken. Wij vragen om de betrokkenheid van beleidsontwikkelaars/kennisdragers, in dienst van de overheden, die niet alleen het projectbelang ViA15 dienen. Er is in ieder geval wat recht te zetten in ons gebied. Er is genoeg (project overstijgend) te leren. Er zijn ook positieve leerpunten en veel kansen.

Wij vragen u om dit initiatief op korte termijn ook financieel mogelijk te maken voor de werkgroep in oprichting. En uiteraard om, in overleg en in stappen, daadwerkelijke oplossingen te kunnen realiseren.

Wij nodigen u op korte termijn graag uit in ons gebied, voor een gezamenlijke bijeenkomst over dit initiatief. Daarbij nodigen we ook een aantal ‘partijen in de knel‘ uit. Graag horen we wie de coördinatie voor de overheden op zich kan nemen, zodat we de bijeenkomst gezamenlijk kunnen voorbereiden.

We verwachten een afgestemde gezamenlijke reactie van u richting de werkgroep in oprichting.

Dorpsraad Groessen

Stichting Bewonersoverleg A15 Groessen

Dorpsraad Loo

Historische Kring Duiven-Groessen-Loo
(Cultureel Erfgoed, archeologie i.s.m. AWN, Verhalen ophalen/borgen/delen).

Stichting Milieuvrienden Duiven

Een paar partijen in de knel (nadere afstemming loopt).

Bijlage 1: Pijn van de Betuwelijn.

Zie de separaat toegevoegde bijlage, die eerder ook verstrekt is aan een aantal bestuurders van overheden. En onderstaande krantberichten van voormalige, inmiddels overleden, bewoners. Die ook te maken kregen met de voorbereiding van de aanleg van ViA15.

Bewoonster Vossendel 4 (29-2-2000):

'Die pijn is niet te vergoeden'

Nog voor de zomer begint de aanleg van de Betuwelijn. Deze week een serie over buren in het buitengebied van Groessen en de gevolgen van het tracé voor hun omgeving.

Door LISETTE BIESENBEEK en CAMIEL SCHREUDER

„Al komt de trein dwars door het huis", vertelt Leida Jansen, „dan zet ik de deur gewoon open, maar ik ga niet weg."
Leida Jansen is 66 jaar geleden geboren aan de Vossendel in Groessen en is daar nooit weggegaan. In de achtertuin hoor je naast een boel vogels en een enkele tractor helemaal niets. Echt helemaal niets. Binnenkort zal dat drastisch veranderen. Als de eerste vrachtwagens de weg oprijden, zal het gedaan zijn met de rust.
Over een jaar of vijf moet hier de Betuwelijn komen. En wel dwars door de achtertuin van Jansen. „Daar moet ik drie bomen missen", vertelt de Groessense, wijzend naar drie grote knotwilgen. „Ik weet nog dat ik daar als meisje stond, terwijl mijn vader ze aan het inplanten was."
Maar Jansen heeft zich al berust in het feit dat de lijn er komt. „Van die trein zal ik niet zo'n last hebben. ik hoor slecht, mijn huisgenoot hoort slecht en de hond went er wel aan. Maar die vrachtwagens die hier hele dagen over de weg gaan rijden, die rotzooi die ze veroorzaken en de weg die ze kapot rijden, dat is veel erger. Het zijn heel smalle weggetjes. Wat moet je doen als je aan komt rijden en er staat zo'n grote vrachtwagen voor je neus?"
Het geluid zal dus niet het grootste probleem zijn. Het verstoren van de leefomgeving doet haar meer pijn. „Die lijn snijdt het hele dorp in tweeën. Alles wordt verdeeld. Ze maken stukken kapot die je nooit meer terugkrijgt. Ook het contact met de buren zal een stuk minder worden." Jansen kijkt nu bijna recht bij de buren aan de Kandiastraat naar binnen, ongeveer honderd meter verderop. De Betuwelijn met geluidswal snijdt daar precies tussendoor. „Ik kan dan ook helemaal niet meer aan die kant van de weg komen. Het is niet zo dat we nu zoveel bij elkaar over de vloer komen, maar je komt elkaar toch onderweg wel eens tegen. Dan steek je een hand op en maakt een praatje. Dat is dan ook over. Dat zal ik wel gaan missen."

Jansen heeft er nooit over gedacht om te verhuizen of tegen de Betuwelijn te vechten.
„Je houdt het toch niet tegen. Maar mij krijgen ze niet weg. Ik ben blij dat mijn ouders hier in de jaren dertig zijn neergestreken. Ik heb hier altijd gewoond en zal hier ook altijd blijven." Eigenlijk had ze voor de buurt net zoveel aandacht willen hebben als de acties voor reptielen, vorig jaar in het stiltegebied aan de andere kant van de dijk. „Ik ben heel dier*minded*, maar toen die mensen voor de padden en de salamanders hier in tenten kwamen demonstreren, dacht ik: er moeten ook een heleboel oude mensen weg. Dat is toch een stukje erger."

De contacten met de NS waren goed, volgens Jansen, hoewel ze zich er zelf niet te veel mee heeft bemoeid.
„Ik heb er geen notie van of het noodzakelijk, verantwoord of rendabel is. Ik heb wel geëist dat ze het talud, waar de lijn op komt te liggen, goed laten begroeïen. Als ze dan toch het gebied in tweeën snijden, dan moet het wel zo mooi mogelijk worden gedaan. Niet dat het in de winter heel lelijk is. Dat hebben ze me wel beloofd. En de kosten en schade worden ook vergoed, maar dat is maar een doekje voor het bloeden.
De pijn die je ervaart en die bomen die ik moet missen, dat is niet te vergoeden."

Bewoonster Kerkakkers 52:

nrc.nl› Nu de Betuwelijn er ligt, proberen omwonenden er aan te wennen. „Het is en blijft een muur die dwars door Nederland gaat."

Martin Steenbeeke 16 juni 2007

De bejaarde buurvrouwen Marie Rutten en Rie Driessen delen al veertig jaar lief en leed. Een groet vanuit de tuin, een praatje tijdens het voorbijgaan of even bij elkaar op de koffie; lange tijd heel gewoon en vanzelfsprekend voor de weduwvrouwen.

Tot de aanleg van de Betuwelijn.

De goederenlijn is precies tussen hun huizen in het buitengebied van Groessen aangelegd. Als ze uit het raam kijken, kijken Marie en Rie niet meer naar elkaar, maar naar vier meter hoge geluidsschermen. „Het is net een Berlijnse muur, verschrikkelijk", zegt Marie Rutten (82). Ze proberen het contact in stand te houden, maar het spontane karakter is er af, zegt Rie Driessen (75). „Even snel de klompen aan is er niet meer bij." Om aan de andere kant van de spoorlijn te komen, moeten ze een paar honderd meter omlopen, via een viaduct. „We komen daarom niet meer zo vaak bij elkaar op de koffie", zegt Marie Rutten. Rie Driessen heeft speciaal een elektrisch aangedreven fiets gekocht, om de steile viaductheling makkelijker te kunnen nemen. „Maar het hondje kan dan niet meer mee."

De Betuwelijn heeft het buitengebied van Groessen, een dorp tussen Duiven en Zevenaar, een ander aanzicht gegeven. Doorgaande zijn doodlopende wegen geworden, twintig woningen en bedrijfsgebouwen zijn gesloopt en veel boeren hebben land ingeleverd.

Ook het sociale verenigingsleven is niet meer hetzelfde. Ongeveer een tiende deel van de 1.984 inwoners woont ten zuiden van de dorpskern en de spoorlijn. De Betuwelijn vormt een barrière op weg naar winkel, school en kerk in de dorpskern. „Onbewust kom je meer op afstand van Groessen te staan", zegt Dorothé van Dalen, geboren en getogen in het buitengebied.

Bijlage 2: impressie sloop (cultuurhistorische) panden op het geplande ViA-15 tracé in Groessen.

Link sloopfilmpje: Sloop huizen in de Helhoek in Duiven t.b.v. de aanleg van de A15 - YouTube

(*)=gesloopt

(*)=gesloopt

Rijswijksestraat 2 (*)

(*)=gesloopt

Bijlage 3 Wat individuele, groeps- en gemeenschap knelpunten:

Wat individuele knelpunten:

a) Zie de twee krantberichten in bijlage 1
b) Een oudere dame die al getroffen werd door de aanleg van de Betuwelijn, kreeg nu te maken met onteigening ten gevolge van ViA15. Ze gaf aan '*dit wil ik niet nog een keer meemaken.*' Rond de ViA15-onteigening is ze overleden. Toeval? Zie bijlage 1 'Bewoonster Kerkakkers 52'
c) Schrijnend is dat volgens een getroffen familie sprake is van vervroegd overlijden; '*een sticker van het project ViA15 staat op de doodskist'*
d) Een agrariër werd met zijn bedrijf uitgekocht in Zevenaar, verhuisde naar Groessen en werd andermaal uitgekocht i.v.m. de komst van de Betuwelijn. Een andere plek in de gemeente Duiven was niet mogelijk (wat later wel mogelijk bleek voor een familielid). De familie verhuisde deels naar Groningen en wordt daar momenteel geconfronteerd met schade t.g.v. de gaswinning en onzekerheid voor de toekomst t.g.v. de stikstof/natuur-discussies.
e) Recent zijn, naast mooie, wederom pijnlijke individuele verhalen opgehaald en noodkreten afgegeven richting de Nationale Ombudsman en overheidsketen. Of deze noodkreten nu wél effect hebben en op welke termijn is nog onduidelijk.

Wat groeps- en gemeenschap knelpunten:

a) Correspondentie met overheden (het systeem) uit 1974 is onlangs weer opgedoken. De impact heeft al decennia betrekking op individuen, gezinnen, groepen en Groessen/Loo/Angeren als geheel (gemeenschap). De onzekerheid en pijn duren maar voort ten gevolge van de onduidelijkheid door politieke keuzes en nu de stikstof-problematiek
b) Aandacht werd gevraagd bij de Kamercommissie, antwoord bleef uit, Kamerleden leken alleen in verkiezingsperioden met enkele incidentele bezoeken aandacht te hebben
c) Decennialang werden signalen afgegeven. Tot op heden blijkt er in de systeemketen nauwelijks inzicht/overzicht van eerdere en voortdurende knellende situaties in het gebied,

is niet voorzien in een afgestemde structurele aanpak en komen er nauwelijks antwoorden op signalen en vragen

d) Een 'meldpunt' is niet werkend en/of wordt op dit moment niet vertrouwd. (Na)zorg vindt niet plaats. Velen voelen zich eenzaam en niet gehoord/geholpen. Wisselingen in de politiek, uw Kamer en bij lokale overheden helpen daar ook zeker niet bij. Wat is de rol van de provincie en gemeente bij knellende situaties?

e) Keuze van een brug of tunnel voor de A15, naast een tunnel voor de Betuwelijn, onbegrijpelijk in een Natura 2000 gebied en de overlast daardoor voor de dorpen

f) Onvoldoende onderbouwing van alternatieven en de kwaliteit van de MKBA (wederom met te laag ingeschatte kosten, te hoog ingeschatte baten, geen sociale/culturele impactanalyse en beheersmaatregelen meegenomen)[7]

g) Ernstig is het gebruik van, weliswaar gevalideerde, verschillende methodieken voor het berekenen van de verkeersintensiteit over de ViA15 brug. Voor het berekenen van de baten is gebruik gemaakt van de 'selected cordon methodiek' en voor met name geluid, fijnstof en stikstofdepositie is de NRM methodiek gebruikt. Volgens de uitleg van de minister (zie MKBA rapport) neemt de selected cordon methodiek ook de verkeersstromen mee van buiten de regio (havens vv Ruhrgebied), dit in tegenstelling tot de NRM methodiek. Dit leidt tot een veel grotere verkeersstroom voor de baten en een veel geringere voor de berekening van de stikstofdepositie. Met behulp van TU Delft berekeningen schatten we in dat dit een enorme overschatting geeft van de baten met bijna 80% (of een enorme onderschatting van de stikstofdepositie). Twee WOB verzoeken hebben destijds geen antwoord gegeven over de verkeersintensiteit berekend met de 'selected cordon methodiek'.
Geen openheid over de gebruikt verkeersintensiteiten, helaas ook nog afgedekt met juridische kulargumenten

h) Voor het doorkruisen van een Natura 2000 gebied is goedkeuring nodig van de Europese Commissie. Is de volksgezondheid of -veiligheid in gevaar dan volstaat een melding aan de EC. De EC is misleid door te stellen dat ViA15 brug nodig is om het overstromingsgevaar het hoofd te bieden voor de inwoners van de Betuwe. Eerdere Rijkswaterstaatrapporten lieten zien dat er ruim voldoende evacuatieroutes zijn. Bovendien geeft dijkversterking echte veiligheid ten opzichte van een extra ontsnappingsroute. Op deze misleiding zijn nooit inhoudelijke reacties gekomen. Noch van de Raad van State noch van de minister

i) De bijzondere pilot Inspraak Nieuwe Stijl. Inspraakprocedures verworden in de praktijk tot juridische trajecten waarin de participerende burger op afstand wordt gehouden en informatie wordt niet of moeizaam verstrekt

j) Culturele partijen, als de carnavalsvereniging, zijn hun verenigingsruimte kwijtgeraakt en er is alleen zicht op tijdelijke oplossingen. Door-ontwikkeling van wandelroutes is lastig.
De Dijkruiters Groessen, een vereniging die opgericht is in 1954 en gehuisvest was op De Landsmaat, is gestopt [8]. Ook ruitervereniging 'De Aanspanning' is gestopt

k) Amateurarcheologie is niet mogelijk gebleken (met AWN afdeling 17, die is afgehaakt). Het is erg moeilijk om middelen te krijgen om cultureel erfgoed, dat verloren is gegaan, structureel te borgen en richting het publiek te brengen. Het publiek is anders/beter te betrekken, zie bron [9]. Herbestemming van Rijksmonument Huis Rijswijk en het mogelijke Informatiepunt ViA15 is sámen vorm te geven. Er is behoefte aan een cultuurpunt

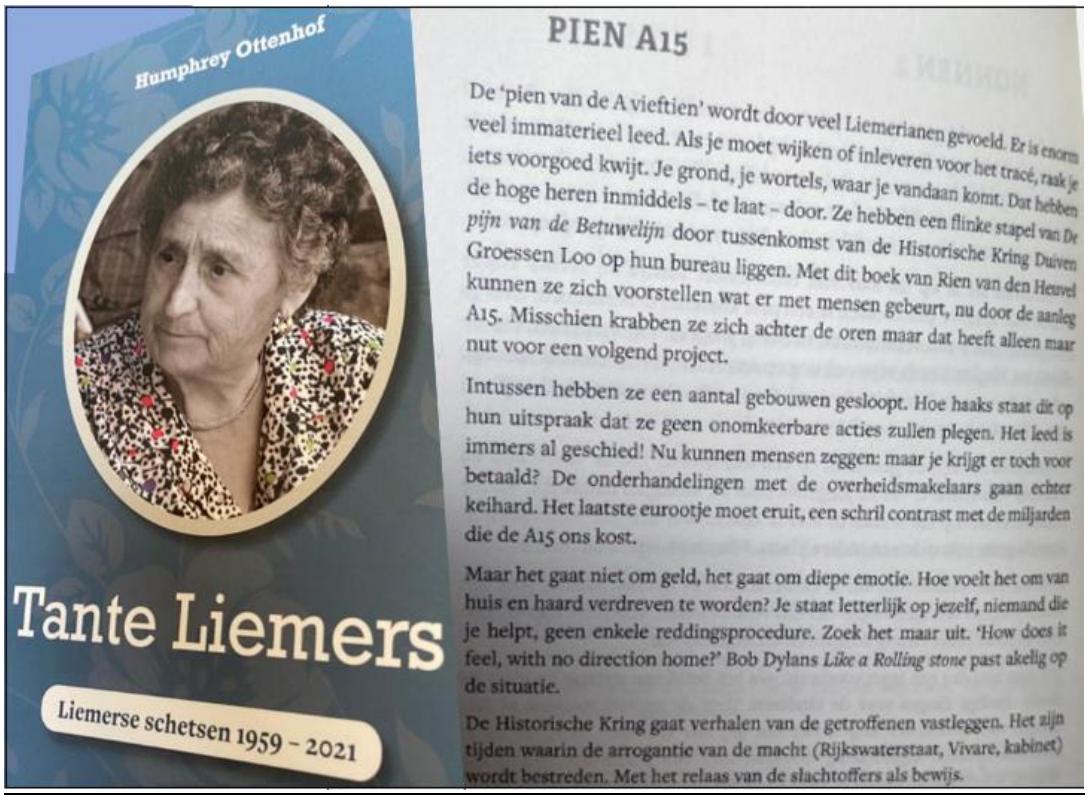
---

[7] *MKBA, OEI richtlijn*: De Leidraad OEI, richtlijn voor de MKBA (mkba-informatie.nl)

[8] 'Een snelweg op 30 meter van je huis, dat wil niemand' | Auto | AD.nl

[9] Nederland is onderweg naar ondertekening van het Verdrag van Faro; 'nieuwe blik, nieuw evenwicht' (directeur Rijksdienst Cultureel Erfgoed). Faro magazine. Van verdrag naar praktijk | Magazine | Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

l) Er wordt binnen de systeemwereld al geruime tijd veel energie gestoken in de ontwikkeling van nieuw participatie-beleid en (rode draad) analyse van knelpunten. Er wordt te weinig over gecommuniceerd met de leefwereld en/of partijen in het gebied merken er weinig van.

<u>Knelpunten inwoners, net buiten de uitkoop-grens ViA15:</u>
De Nationale Ombudsman heeft, in relatie tot de doortrekking van de A15, medio 2013 het advies gegeven aan de toenmalige minister om knellende situaties in Boerenhoek en Groessen goed op te pakken. Echter tot op heden zonder resultaat. Zie het rapport: https://www.nationaleombudsman.nl/uploads/2013-144_rapport_tracebesluiten_3.pdf.
Een uitzending van Brandpunt uit 2013 over deze kwestie (zie het filmpje: <u>https://youtu.be/M-DofIsyRFQ</u>)[10], diverse krantenartikelen, diverse (flits en bus) bezoeken van bestuurders en politici leidden tot nu toe niet tot een oplossing in de nodige knellende situaties. Recent heeft de Nationale Ombudsman wederom een aantal situaties in Groessen in behandeling genomen (en we zien en verwachten dat het hier niet bij blijft. Het voornoemde rapport van de Nationale Ombudsman en het Brandpunt reportage uit 2013 zijn nog steeds actueel.

[10] Dit filmpje mag niet verspreid worden buiten de overheden en ondergenoemde partijen en is alleen bedoeld voor dit onderwerp en doel. Tenzij er toestemming is gevraagd aan en gegeven door de rechtmatige partijen

Pleidooi voor opkoopregeling koophuizen

Rijk moet kopen wat het onverkoopbaar maakt

Probeer nog maar een koper te vinden voor je woning, als het Rijk een snelweg voor de deur plant. Een opkoopregeling moet woningbezitters beschermen in zulke situaties, vindt Vereniging Eigen Huis.

TEKST GONNIE OUSSOREN BEELD HOLLANDSE HOOGTE

'Mijn huis te koop zetten? Dat heeft geen zin, ik raak het aan de straatstenen niet kwijt.' Johnny Pelgrim (59) woont met zijn vrouw en zoon in het buitengebied van Groessen, tussen Duiven en Zevenaar. Het Rijk wil al jarenlang de doodlopende A15 doortrekken naar de A12 en de huidige snelweg verbreden om verkeersproblemen te voorkomen. Dat betekent, volgens de laatste plannen, dat de auto's voor de deur van Pelgrim voorbij komen razen. 'Van onze voorgevel naar waar de eerste rijbaan zal komen, is het nog geen honderd meter', zegt Pelgrim. 'We wonen nu nog in een stiltegebied. Dit plan zal enorme impact hebben op ons wooncomfort.' Hoewel Rijkswaterstaat een grondwal wil plaatsen die twee meter boven het asfalt uit komt, vrezen Pelgrim en zijn buurtgenoten geluidsoverlast, horizonvervuiling en daardoor waardedaling van hun woning. 'Onze buren zijn op leeftijd en moeten hun huis verkopen omdat hun gezondheid achteruit gaan.

Inmiddels staat hun woning al meer dan een jaar te koop en zijn ze ruim een ton gezakt in de vraagprijs.' Het huis van buren verderop staat noodgedwongen te koop omdat de man des huizes onlangs is overleden. Pelgrim hoopt dat zijn zoon op termijn zijn woning wil kopen. 'Zo niet, dan moeten ook wij het huis verkopen.'

Jarenlang onzeker

Huiseigenaren kunnen door ingrijpende plannen in de omgeving soms jarenlang in een onzekere situatie zitten, zegt beleidsadviseur Steven Wayenberg bij Vereniging Eigen Huis. 'Neem het voorbeeld van de familie Pelgrim. De plannen voor uitbreiding van de A15 spelen al sinds 2008, de definitieve besluitvorming is dit jaar en volgens de huidige planning moet het tracé tussen 2021 en 2023 klaar zijn.' Maar dat kan volgens de beleidsadviseur ook langer duren. 'Probeer dan maar eens je huis te verkopen.' Zeker als je móét verhuizen voor je werk of vanwege gezinsuitbreiding sta je voor een voldongen feit.

Nederland kent weliswaar enkele opkoopregelingen (zie kader: 'Bestaande opkoopregelingen in Nederland'), maar die gelden voor wel heel specifieke situaties, zegt Wayenberg. 'En soms worden op heel kleine schaal regelingen getroffen met huiseigenaren, als een gemeente bijvoorbeeld verwacht dat anders hoge kosten voor geluidsisolatie nodig zijn.' Wayenberg vindt dat er een algemeen recht op uitkoop moet komen voor huiseigenaren wiens huis onverkoopbaar is door een ingrijpende, door de overheid geplande, ontwikkeling in de omgeving. De ontwikkeling van de nieuwe Omgevingswet (zie kader: 'De Omgevingswet') biedt volgens hem de gelegenheid om zo'n opkoopregeling wettelijk te regelen. 'Als huiseigenaren bijvoorbeeld na een half jaar

De Omgevingswet

De nieuwe Omgevingswet treedt naar verwachting in 2019 in werking. Deze bundelt tientallen wetten en honderden regels die relevant zijn voor de leefomgeving. De Omgevingswet kent minder regels en meer ruimte voor (particuliere) initiatieven. Momenteel loopt de consultatieronde. Bedrijven en organisaties mogen reageren op de wetgeving en minister Schultz kan nog aanpassingen doen. Vereniging Eigen Huis zal tijdens deze ronde pleiten voor het in de wet opnemen van een opkoopregeling voor door grote projecten onverkoopbare huizen.

Huiseigenaren die onder hoogspanningsmasten wonen, mogen hier in Geertruidenberg, kunnen sinds 1 januari een beroep doen op een opkoopregeling.

hun huis nog niet hebben verkocht, zou de overheid uitkoop van de woning moeten aanbieden. Wij hebben minister Schulz (Infrastructuur) hierover een brief gestuurd.' Vereniging Eigen Huis is niet de enige die pleit voor een opkoopregeling. De Nationale ombudsman heeft in het rapport 'Gevangenen van een Tracé' (2013) de minister ook aanbevolen oog te hebben voor de onmogelijke situatie waarin bewoners zich jarenlang bevinden en te komen tot een constructieve oplossing zoals de aankoop van de woningen.
Hoe zo'n regeling er precies moet uitzien, moet volgens Wayenberg nog nader worden ingevuld. 'Uitgangspunt is in ieder geval dat voor deze huiseigenaren, die gevangen zitten in hun woning, een redelijke oplossing wordt geboden. Ze mogen niet aan hun lot worden overgelaten.'

Bestaande opkoopregelingen in Nederland:

De uitkoopregeling voor woningen onder een hoogspanningslijn
Bestaat sinds 1 januari van dit jaar. Eigenaren van woningen die recht onder een hoogspanningslijn staan, kunnen hun woning verkopen aan de gemeente of op kosten van de gemeente laten verplaatsen. In de uitkoopregeling zijn de voorwaarden opgenomen om voor vergoeding in aanmerking te komen. De vergoeding bestaat uit de marktwaarde van de woning.

De Moerdijkregeling
De regeling is ingegaan op 1 januari 2015, omdat Moerdijk het haven- en industrieterrein uitbreidt. Als het huiseigenaren in Moerdijk niet lukt hun woning binnen zes maanden te verkopen, koopt de gemeente het huis. De eigenaar ontvangt 95 procent van de taxatiewaarde van de woning.

De regeling voor onverkoopbare woningen in Groningen
Vorig jaar kocht de Nederlandse Aardolie Maatschappij (niet de Rijksoverheid) bij wijze van proef 55 huizen in het aardbevingsgebied die langdurig te koop stonden. Om in aanmerking te komen, moest een huis minimaal een jaar te koop staan. De aankoop was tegen 95 procent van de taxatiewaarde.

<u>Bijlage 4: een aantal kansen.</u>

a) betere inzichten uit de praktijk voor het project 'Omgang met burgers en bedrijven'
b) alsnog een onafhankelijke 'MER voor mensen'; Social Impact Assesment (=SIA)[11] uitvoeren. Het risico (kans x gevolg) kan wel eens fors blijken te zijn. Waarbij we inmiddels wel kunnen constateren dat de kans op schade 'zeker' is. Het gevolg wordt conform de SIA berekend op basis van de reikwijdte, de omvang en de tijdsduur. Waarbij de tijdsduur 50 jaar is en er sprake is van cumulatieve (im)materiële[12] schade in alle fasen (verkenning, planstudie, voorbereiding/ sloop) van ViA15 én de Betuweroute. Dit vraagt om bijpassende beheersmaatregelen en een geschikte participatievorm, op individueel/groep/gemeenschapsniveau en sociaal/cultureel vlak
c) er zijn wel degelijk MKBA's beschikbaar die breder kijken dan alleen economische welvaart, zie bij voorbeeld bron[13] of MKBA's op sociaal en cultureel vlak. De SIA kan hier mogelijk ook een rol in vervullen. Ter ondersteuning van het vinden van een nieuwe balans tussen welvaart, welzijn en welbevinden. In het Tweede Kamer overleg van 15-6-2023 is ook gesproken over herijking van de MKBA-methode in relatie tot 'brede welvaart'
d) inrichten van een vertrouwd en open loket voor het melden van knelpunten vanuit
e) een nieuwe aanpak conform Sociaal Ontwerp (=SO), toepasbaar in combinatie met Technisch/ Ruimtelijk Ontwerp, in samenwerking met de getroffenen en betrokken overheden ínclusief de provincie Gelderland (die op verlei gebied zich ook niet inzette voor haar inwoners in het plangebied), én de gemeente Duiven. Ervan uitgaande dat men in het gebied het beste weet wat

[11] Zie <u>Social Impact Assessment - Informatiepunt Leefomgeving (iplo.nl)</u>), die al wordt toegepast voor ontwikkelingslanden
[12] Immaterieel erfgoed = cultuuruitingen die door erfgoedgemeenschappen worden beleefd als erfgoed en hen een gevoel van identiteit en continuïteit geven. Dit immaterieel erfgoed word steeds opnieuw vormgegeven in samenhang met maatschappelijke veranderingen en in interactie met de sociale omgeving en van generatie op generatie doorgegeven
[13] MKBA en brede welvaart (inclusief het belang van 'menselijk/sociaal kapitaal'): <u>Maatschappelijke kosten-batenanalyse en brede welvaart; een aanvulling op de Algemene MKBA-Leidraad (cpb.nl)</u>

nodig is, dat kennis delen, samen optrekken/leren waarschijnlijk tot het beste resultaat leidt voor deze én andere situaties. Voor de getroffenen geldt nu al 'verhalen delen is helen'. 'Verhalen' (al of niet in de vorm van 'oral history') vormen een rode draad bij het Sociaal Ontwerp proces. Er is al veel geleerd op vlak van Sociaal Ontwerp, inclusief de inzet van grenswerkers. Voor toepassing van Sociaal Ontwerp zijn nieuwe competenties te ontwikkelen

f) er is op korte termijn behoefte aan een Sociaal/Culturele Agenda, onafhankelijk van (het moment van) de besluitvorming over ViA15
g) herbestemming van Rijksmonument Huis Rijswijk en het mogelijke Informatiepunt is sámen vorm te geven, vanuit een gebiedsvisie, waarbij de herbestemming van andere Rijksmonumenten en behoefte aan een cultuurpunt niet uit het oog verloren kunnen worden
h) publieksgerichte archeologie én cultureel erfgoed; zie Verdrag van Faro, bron [9]
i) aanscherping en toepassing/uitvoering van gedragen wetgeving (Omgevingswet…..)
j) er is/wordt bij de overheden het nodige aan relevante nieuwe kennis en beleid, werkwijzen ontwikkeld of in ontwikkeling dat ons inziens kan helpen. We hopen dat dit op korte termijn en proactief uitgelegd én toegepast gaat worden. En wel in samenhang en samenwerking! We zien ook structurele kansen ter verbetering van de samenwerking in de keten
k) Het kabinet is demissionair. November 2023 zijn er Tweede kamer verkiezingen. Er is in de maatschappij op verschillende onderwerpen meer roep om een sociale koers. Richting de verkiezingen worden nieuwe partijprogramma's gemaakt. Provinciebesturen zijn in de opstartfase en zoekende op het onderwerp. Zie in [14] een recente oproep van het Centraal Plan Bureau. Het onderwerp in deze brief lijkt er overigens in onderbelicht
l) De Nationale Ombudsman (en onlangs de Raad van State i.v.m. de Kindertoeslag) is kritisch geweest over de rol van de politiek en overheid. Zie in [15] een recent advies van de Nationale Ombudsman richting de overheid om eerder en vaker met gedupeerden in gesprek te gaan
m) Wet Open Overheid, ter vervanging van de Wet Openbaar Bestuur, zie [16]

[14] Centraal Plan Bureau: Burgerperspectieven 2023 Extra verkiezingsbericht | Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau (scp.nl)
[15] Ombudsman: overheid moet eerder, vaker praten met gedupeerde burgers https://nos.nl/l/2495145
[16] Wet Open Overheid: Wat regelt de Wet open overheid? | Rijksoverheid.nl